

Людміла ВАРАНЕЦКАЯ,
дацэнт, кандыдат
педагагічных навук,
дацэнт кафедры педагагікі
Беларускага дзяржаўнага
педагагічнага ўніверсітэта
імя Максіма Танка

Наталля ПРАЛЫГІНА,
загадчык аддзялення
Мінскага гарадскога
педагагічнага каледжа

ВЫХОЎВАЦЬ МАЛЕНЬКІХ ПАТРЫЁТАЎ

Патрыятычнае выхаванне асобы – безупынны працэс. Ён прадугледжвае перадачу каштоўнасцей і норм культуры старэйшага пакалення маладому і выхаванне ў яго паважлівага стаўлення да нацыянальных традыцый. Шляхі пазнання дзіцем сацыяльнага свету пашыраюцца праз адначасовае ўсведамленне ім «Я» свайго і «Я» сацыяльнага. На гэтай аснове ў адпаведнасці з сістэмай адносін і патрэб, якія дзейнічаюць у грамадстве, у яго з'яўляецца ўнутраная пазіцыя «Я – патрыёт».

Сфарміраваць у дзяцей дашкольнага ўзросту першапачатковыя ўяўленні аб родным краі і паважлівыя адносіны да яго, выхаваць маральныя і патрыятычныя пачуцці магчыма толькі пры сістэматычнай рабоце ўсяго педагагічнага калектыву ўстановы дашкольнай адукацыі, у цесным узаемадзеянні з сем'ямі выхаванцаў.

Патрыятычнае выхаванне ў роўнай ступені ажыццяўляецца ў спецыяльна арганізаванай і нерэгламентаванай дзейнасці выхаванцаў установы дашкольнай адукацыі. Найбольш плённымі зарэкамендавалі сябе тэматычныя дні.

Педагагічная работа адбываецца ў наступных накірунках: гісторыя Беларусі; народныя промыслы і мастацтва; беларуская народная творчасць; сімвалы Беларусі; дзяржаўныя і народныя святы Беларусі; людзі, якія ўславілі нашу Радзіму. Тэматыка накірункаў работы па патрыятычным выхаванні захоўваецца ў розных узроставых групах, аднак змест матэрыялу ўскладняецца і яго аб'ём павялічваецца. Шматразовы зварот да адной тэмы спрыяе вырашэнню задач патрыятычнага выхавання ў непарыўнай сувязі і адзінстве. Такім чынам адбываецца працэс выхавання маленькіх патрыётаў вялікай Радзімы.

СЯМ'Я І РАДЗІМА ЗЛІТЫ Ў АДЗІНАЕ

ЗАНЯТКІ ПА АДУКАЦЫЙНАЙ ВОБЛАСЦІ «ДЗІЦЯ І ГРАМАДСТВА» ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ СТАРШАЙ ГРУПЫ (5–6 гадоў)

Праграмныя задачы: фарміраваць уяўленні дзяцей аб геаграфічным размяшчэнні Рэспублікі Беларусь на карце, сімвалах беларускай дзяржавы, радаводзе як каштоўнасцяў беларускага народа; развіваць усведамленне сваёй прыналежнасці да сям'і, грамадства, пазнавальную і эмацыянальную сферы асобы; выхоўваць пачуцці падзякі і павагі да старэйшых, гонару за сваіх родных, патрыятычныя пачуцці.

Матэрыял і абсталяванне: 3 разрэзаныя на часткі карты Беларусі, ліст паперы фармату А3 са схематычнай выявай радавога дрэва, мяч, мальберт, мультымедыяная прэзентацыя «Беларусь — наша краіна», па колькасці дзяцей: клей-алоўкі, цыраты, лісты паперы фармату А4 са схематычнай выявай радавога дрэва, канверты з невялікімі па памерах копіямі фотаздымкаў членаў сям'і, вільготныя сурвэткі.

Падрыхтоўчая работа: дзецям і бацькам даецца заданне разгледзець сямейныя альбомы, узгадаць і назваць усіх членаў сям'і, падрыхтаваць невялікія копіі іх фотаздымкаў.

Ход заняткаў

Выхавальнік (В.). Прапаную вам стаць у круг, павярнуцца да сябра, які стаіць побач, паглядзець у вочы і павітацца з ім на беларускай мове. Напрыклад: добрай раніцы, прывітанне, рады цябе вітаць, добры дзень.

Гутарка

«Беларусь — наша краіна»

(з праглядам мультымедыянай прэзентацыі)

В. Знакаміты беларускі паэт Васіль Вітка напісаў пра сябе так:

Узяў мяне одум:
Хто я такі, адкуль родам?
І дазнацца ў мамы мусіў —
Беларус я, з Беларусі.

Наша краіна мае вельмі прыгожую назву — Рэспубліка Беларусь. Мае свае герб (*дэманструецца на экране*), сцяг (*дэманструецца на экране*) і гімн (*дэманструецца відэазапіс выканання Дзяржаўнага гімна Рэспублікі Беларусь*). Гэта галоўныя сімвалы нашай дзяржавы. Да іх трэба ставіцца з павагай.

Роднай мовай для беларусаў з'ўляецца беларуская мова. Яна вельмі прыгожая і мілагучная. У Беларусі жывуць і працуюць добрыя людзі — вашы бацькі, бабулі і дзядулі.

Пытанні да дзяцей:

- Якую назву мае краіна, у якой мы жывём? (*Краіна, у якой мы жывём, мае назву Рэспубліка Беларусь.*)

- Як называюцца людзі, якія нарадзіліся і жывуць у Рэспубліцы Беларусь? (*Людзі, якія нарадзіліся і жывуць у Рэспубліцы Беларусь, называюцца беларусы.*)

- На якой мове мы з вамі размаўляем? (*Мы размаўляем на беларускай мове.*)

- Назавіце галоўныя сімвалы нашай дзяржавы. (*Галоўныя сімвалы нашай дзяржавы — герб, сцяг і гімн.*)

В. Паглядзіце на карту. (*Дэманструе на экране выяву карты Рэспублікі Беларусь з выразным адлюстраваннем дзяржаў, якія маюць з ёй агульныя межы.*) Уважліва паслухайце верш.

На карце вялікага свету
Яна, як кляновы лісток,
Песня гарачага лета,
Крынічнай вады глыток.
Мяжуе з Польшчай, Украінай,
Расіяй, Латвіяй, Літвой
Твой родны край, твая Айчына —
Жыццё тваё і гонар твой.
І ты яе запомні імя,
Як неба, сонца і зару.
Твая зямля, твая Радзіма
Названа светла —
Бе-ла-русь.

Ю. Свірка

Пытанні да дзяцей:

- На лісток якога дрэва падобна Рэспубліка Беларусь на карце? (*На карце яна выглядае, як кляновы лісток.*)

- З якімі краінамі мяжуе Беларусь? (*Мяжуе з Польшчай, Украінай, Расіяй, Латвіяй, Літвой.*)

- Якімі словамі аўтар называе Беларусь? (*Айчына, Радзіма, родны край, песня гарачага лета, крынічнай вады глыток, твая зямля, жыццё тваё і гонар твой.*)

Гульнявое практыкаванне «Складзі карту»

Дзецям прапануюць падзяліцца на 3 групы (кожная з якіх складае з разрэзаных частак карту Беларусі), а пасля — праверыць правільнасць выканання задання ў іншай каманды.

Гульнявая сітуацыя «Растлумач прыказку»

Выхавальнік дашкольнай адукацыі прапануе дзецям паразважаць над прыказкамі і выразамі:

- «Дзе нарадзіўся, там і згадзіўся». (*Дзе чалавек нарадзіўся, там ён жыве, вучыцца, працуе.*)

- «Матчыны рукі самыя мяккія». (*Яны самыя мяккія, таму што так, як маці, ніхто не зможа любіць і ласчыць.*)

- «Шануй бацьку з маткай, другіх не знойдзеш». (*Маці з бацькам — самыя дарагія людзі ў жыцці чалавека. Бацькоў ніхто не заменіць.*)

- «Сям'я і Радзіма зліты ў адзінае». (*Чалавек з любоўю адносіцца да блізкіх яму людзей — сваёй сям'і, да месца, дзе нарадзіўся, — да Радзімы.*)

Гульнявое практыкаванне «Мячык злаві, на пытанне адкажы»

Дзеці становяцца ў круг, выхавальнік дашкольнай адукацыі па чарзе кідае мяч, задае пытанне, дзіця ловіць, адказвае і вяртае мяч.

Пытанні да дзяцей:

- Як завуць тваю маці (*бацьку, бабулю, дядулю і г.д.*)?

- Дзе працуе матуля (*бацька, бабуля, дядуля і г.д.*)?

- Якія хатнія справы выконвае маці (*бацька, бабуля, дядуля і г.д.*)?

- Як ты дапамагаеш дарослым у хатніх справах?

- Што табе падабаецца рабіць дома больш за ўсё?

- Чаму трэба дапамагаць родным?

Творчае заданне «Складзі радавод»

В. Ці ведаеце вы, што такое радавод? (*Адказы дзяцей.*) Радавод — гэта старадаўняя беларуская традыцыя пераліку ўсіх родзічаў. Сям'ю можна ўявіць як разгалістае дрэва.

(*Дэманструе прымацаваную да мальберта схематычную выяву радавога дрэва.*) Ствол яго складаюць вашы прадзядулі і прабабулі, вялізныя галіны — дзядулі і бабулі, вашы бацькі — маленькія галінкі, а вы, дзеці, — лісточкі і кветачкі. Ці можа існаваць дрэва без каранёў, ствала? (*Не.*) Так і чалавек: карані трымаюць яго на роднай зямлі, даюць моц для жыцця, ствол дае жыццё галінам, тыя — галінкам, лісточкам і кветачкам.

Практычная дзейнасць

Дзецям прапануюць зрабіць радавод сваёй сям'і: прыклеіць на ліст паперы са схематычнай выявай радавога дрэва падрыхтаваныя загадзя маленькія фотаздымкі членаў іх сямей у наступным парадку: знізу — бабуль і дзядуль, вышэй — маці і бацькі, яшчэ вышэй — сябе, сваіх братоў і сястрычак.

В. Паслухайце верш «Я нарадзіўся беларусам» В. Шведа.

Я нарадзіўся беларусам,
Беларусам буду жыць!
Мову родную вучуся
Шанаваць, цаніць, любіць.

Сваю родную старонку
Я люблю, як і бацькоў,
Што вучылі песні звонкай,
Прывіталі мне любоў:

І да мовы, да дубровы,
Да палёў і да лугоў.
І заўсёды да народа,
Што жыве тут ад вякоў.

Я клянуся: не зракуся
Сваё роднае любіць.
Быў і буду беларусам,
Пакуль толькі буду жыць!

Гульнявое практыкаванне «Прадоўжы сказ»

Выхавальнік дашкольнай адукацыі прапануе дзецям прадоўжыць сказ «Я даведаўся пра...» (*размяшчэнне нашай краіны на карце, галоўныя сімвалы дзяржавы, радавод*) ці «Я даведаўся, што...» (*сям'я і Радзіма ўзаемазвязаны, кожнаму патрэбны сям'я і Радзіма*).

ЛІТАРАТУРА:

1. Беларуская народная педагогіка ў дзіцячай дашкольнай установе // Пралеска. — 2001. — № 1. — С. 42–44; № 2. — С. 42–46.

2. Вучэбная праграма дашкольнай адукацыі. — Мінск: Нац. ін-т адукацыі, 2012.